

Міністерство освіти і науки України

Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного

Запорізький національний університет

Міжрегіональна академія управління персоналом

Одеський інститут міжрегіональної академії
управління персоналом

Національна академія національної гвардії України

Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ

Національний авіаційний університет

Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

Бердянський державний педагогічний університет

НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ІННОВАЦІЇ В ГАЛУЗІ СУСПІЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ НАУК

Збірник матеріалів

I Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції

(24 листопада 2021 р.)

Мелітополь, 2021

УДК: 001.895 : 303.01

Т 13

Наукові дослідження та інновації в галузі суспільно-гуманітарних наук : збірник матеріалів I Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Мелітополь, 24 листопада 2021 р.) / ТДАТУ: ред. кол. Ломейко О. П., Єременко О. А., Михайлов В. В [та ін.]. Частина 2. Мелітополь : ТДАТУ, 2021. 552 с.

У збірнику представлені матеріали учасників I Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції: «Наукові дослідження та інновації в галузі суспільно-гуманітарних наук», яка відбулася 24 листопада 2021 року. У збірнику висвітлені результати наукових досліджень здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних працівників, дослідників та практиків закладів вищої освіти.

Матеріали видані в авторській редакції. Відповідальність за зміст наданих матеріалів, точність наведених даних та відповідність принципам академічної доброчесності несуть автори.

Редакційна колегія: *Ломейко О. П.*, к. т. н., доцент, проректор з науково-педагогічної роботи, виконуючий обов'язки ректора Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного; *Єременко О. А.*, д. с.-г. н., професор, проректор з наукової роботи Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного; *Тараненко Г. Г.*, к. пед. н., доцент, голова метод. комісії ННІ ЗУП, доцент кафедри суспільно-гуманітарних наук; *Михайлов В. В.*, к. і. н., зав. кафедри суспільно-гуманітарних наук; *Адамович А. Є.*, к. філол. н., доцент, доцент кафедри суспільно-гуманітарних наук; *Поправко О. В.*, к. ф. н., доцент, доцент кафедри суспільно-гуманітарних наук.

Адреси для листування:

72310, Україна, Запорізька обл., м. Мелітополь, пр. Б. Хмельницького, 18

E-mail: konferenssgn@ukr.net

Сайт конференції: <http://www.tsatu.edu.ua/shn/mizhnarodna-konferencija/>

© Автори тез, включені до збірника, 2021

© Таврійський державний агротехнологічний університету імені Дмитра Моторного, 2021

<i>Шафоростова В. А.</i> КОНФЛІКТИ В СИСТЕМІ «КЕРІВНИК – ПІДЛЕГЛІ»	236
<i>Шкотова В. Є.</i> КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ КЕРІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ	238
<i>Шпакова С. А.</i> СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА СКЛАДОВА МОТИВАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	240
<i>Шуміхіна А. В.</i> ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЖІНКИ-КЕРІВНИКА	242
<i>Шурда В. І.</i> ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ ПРАЦІВНИКА ТА ПРАЦІВНИЦІ ПОЛЦІЇ ДО ІННОВАЦІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	245

СЕКЦІЯ 6. ФІЛОСОФСЬКІ НАУКИ

<i>Александров Д. В., Ковальова Л. М.</i> ФІЛОСОФСЬКІ АСПЕКТИ ЛІБЕРТАРНОЇ ОСВІТИ ПАОЛО ФРЕЙРЕ	248
<i>Богданова О. В.</i> ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ КАТЕГОРІЇ РОЗУМІННЯ, ЙОГО РІВНІ ТА ЗАСОБИ ІСНУВАННЯ	251
<i>Галуйко Р. М.</i> INTELLEGE UT CREDAS, CREDE UT INTELLIGAS, ЯК СПРОБА ПОЄДНАННЯ ХРИСТІЯНСЬКОГО ВЧЕННЯ З ДРЕВНЬОГРЕЦЬКОЮ МЕТАФІЗИКОЮ У КОНЦЕПЦІЇ БЛАЖ. АВГУСТИНА	253
<i>Ганаба С. О.</i> АКСІОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ НАУКИ	258
<i>Гордієнко А. Г.</i> ПРОБЛЕМА «СКЛЯНОЇ СТЕЛІ» ЯК АСПЕКТ СЕГРЕГАЦІЇ	262
<i>Джемела О.</i> ДІАЛОГ ЯК ФОРМА ЛЮДСЬКОГО БУТТЯ	265

Олександр Джемела

*студент I курсу спеціальності «Електроенергетика,
електротехніка та електромеханіка»*

Науковий керівник: Землянська А.В.,

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри суспільно-гуманітарних наук,

Таврійський державний агротехнологічний університет

імені Дмитра Моторного

(м. Мелітополь)

ДІАЛОГ ЯК ФОРМА ЛЮДСЬКОГО БУТТЯ

У сучасній філософії різні пізнавальні позиції визнаються як такі, що співіснують, вступають у діалогічні відносини. Слід розрізняти інформацію та знання. Інформація завжди представлена у світі як монолог. Знання можливе лише як діалогічне, таке, що починається від власного досвіду дослідника і співвідносить одна з одною думки в діалогічному акті, який слід відрізняти від комунікативного, пов'язаного з отриманням інформації, що не має зворотного зв'язку. Діалог – це форма людського буття, заснована на рівноправному спілкуванні неповторних людських свідомостей, що синтезує дані емоційно-чуттєвої та мовної сфер життя окремих індивідів на рівні родових понять. Це спілкування орієнтоване на взаємне збагачення свідомості учасників діалогу і в той же час на збереження їхньої самоідентичності. Сучасна раціональна свідомість має бути готова до діалогу, в якому перемога тієї чи іншої позиції розглядається, по суті, як досить відносна, що допускає можливість подальшої дискусії та перегляду [6, с. 141].

Значимість мови у процесі спілкування визнається всіма дослідниками, проте сам феномен мови розуміється по-різному. Традиційне бачення мови ґрунтувалося на здоровому глузді, на конвенційній функції позначення. Л. Вітгенштейн увів поняття «мовної гри» та довів тезу про неможливість «приватної мови». Г.-Г. Гадамер стверджував, що «буття, яке може бути зрозуміле, є мовою». М. Гайдеггер розглядав мову як «дім буття». К.О. Апел вводить трансцендентально-герменевтичне поняття мови. Він уважає, що, «говорячи про мову, необхідно мати на увазі трансцендентальну величину в сенсі Канта, точніше кажучи, умову можливості та значущості розуміння та саморозуміння, а тим самим і понятійного мислення, предметного пізнання та осмисленої дії» [1, с. 78]. Вчення К.О. Апеля може бути розглянуте як рефлексивна трансцендентальна філософія інтерсуб'єктивності.

«Я» вступає у діалог з іншою реальністю, будучи не впевненим у своїй укоріненості у бутті – і прагнучи її досягти. Форми буття творяться людиною в обмежених мовних рамках – рамках людської кічності. Свідомість аналізує та синтезує потенційні можливості наявного буття, не «знімаючи», але впорядковуючи протилежності. Діалог двох свідомостей – це одна з іпостасей універсального діалогу, і щоразу це весь діалог, породження «світу вперше».

Діалог свідомості завжди є діалогом культур. За В. Біблером, культура є

формою одночасного буття та спілкування людей різних – минулих, теперішніх та майбутніх – культур, певна форма діалогу та взаємопородження цих культур, причому «час такого спілкування – сьогодні» [2, с. 286]. Саме в точці сьогодні – «тут і тепер» – культура може виступати як «форма самодетермінації індивіда в горизонті особистості» [2, с. 289], саме в цій точці людина знаходить свободу – хоча й детерміновану впливами світу культури.

Діалог свідомостей допомагає людині осмислити, вербалізувати свій потік переживання буття, тобто впорядкувати його, надати йому закінченості, буттєвості. Навіть у існуванні об'єктивного світу ми переконуємось лише, співвідносячи свої сприйняття зі сприйняттями інших людей. Наша думка більшою мірою оформлюється, стає особливо чіткою та логічно загостреною саме в процесі діалогу з іншими людьми, а не в процесі внутрішнього діалогу із собою. Співвідносячи свої міркування із судженнями іншої людини, ми уточнюємо наші думки. Вони можуть у результаті змінитися істотно, можуть і залишитися практично незмінними – у будь-якому випадку такий діалог залишає слід у нашій свідомості – слід від спілкування з іншою свідомістю, рівною й унікальною в межах буття. Ми розуміємо один одного настільки, наскільки це необхідно в рамках наявного буття, «тут і тепер». Наші слова не адекватні думкам, у процесі діалогу їхній сенс ще більше спотворюється. В рамках чітко фіксованої «точкової» ситуації всередині діалогу, як і після виходу з нього – в усвідомленні його цілісності – буття явно, і, якщо можна так висловитись, «неупереджено» виявляє себе – у самому факті спілкування свідомостей, неповторних, унікальних, але єдиних у цій унікальності, – як єдине саме буття.

Як зазначає А. Землянський, завдяки комунікативним актам свідомості, у яких Я звертається до Іншого, а Інший усвідомлює і розуміє це звертання, виникає особлива форма – Ми. Кількість таких можливих форм Ми нескінченна. Це можуть бути сім'я, громада, народ, людство, і кожна така форма, як і кожне Я, має свій власний світ і свій власний історичний горизонт [3, с. 9]. Одним зі способів, яким люди «відтворюють» свою приналежність до того самого людства, є історія. Це сфера комунікації свідомостей, сфера, розділена за допомогою методології на сліди й документи [4, с. 29]. А отже, це явно виражена сфера діалогу, де Інший відповідає на запитання, а не сфера тотальної інтерсуб'єктивності, що розпалася на частини; сфера завжди відкрита, яка веде дискусію.

Список використаних джерел

1. Апель К.-О. Трансцендентально-герменевтическое понятие языка. *Вопросы философии*. 1997. №1. С. 76–92
2. Библер В.С. От наукоучения к логике культуры: два философских введения в XXI век. М.: Издательство политической литературы, 1991. 414 с.
3. Землянський А.М. Евристичний потенціал феноменології в історичному пізнанні. *Гуманітарний часопис*. 2005. №4. С. 5–9.
4. Землянський А.М. Рецепція феноменологічних ідей у сучасній історичній антропології. *Versus*. №1 (7). 2016. С. 26–30.
5. Знание в связях социальности / отв. ред. Т.Х. Керимов. Екатеринбург : Изд-во Урал, ун-та, 2003. 231 с.